

Tórshavn, tann 21. juni 2017
J.Nr.: LUM-28- 16/00118-30
(at tilskila í svari)
Tykkara J.nr.

Álit

viðvíkjandi klagu um forboð ímóti at úttala seg um framhaldsdeild í X-skúla

Við skrivi, dagfest 16. november 2016, sendi Føroya Lærarafelag umboðsmanninum soljóðandi klagu:

“ Kлага um forboð ímóti at úttala seg um framhaldsdeild í X-skúla

Føroya Lærarafelag skal vegna lim okkara, A, skúlastjóra í X-skúla, kлага Mentamálaráðið fyri at geva honum eina sonevnda “munnkurv” í sambandi við umrøðuna av ætlanum um at skipa framhaldsdeild í X-skúla.

Mentamálaráðið gevur 9. juni 2016 skúlastjóranum boð um ikki at úttala seg alment um skúlabygnaðin í sínum egnu skúla. Á henda hátt setir Mentamálaráðið hansara grundlógartryggjaðu rættindi at úttala seg til viks. Okkara fatan er, at skúlastjórin hevur fullan rætt at umtala og kunna almenningin um almenn viðurskifti, sum snúgva seg um hansara egnu arbeiðs- og heimildarøki, hóast hansara fatanir ikki heilt samsvara við Tórshavnar Býráðs og møguliga eisini Mentamálaráðsins ætlanir á økinum.

Málið

Tórshavnar Kommuna hevur havt ætlanir um at broyta skúlabygnaðin í kommununi í fleiri umførum seinastu árinum, m.a. við at leggja skúlar saman og áseta flokkatalið í ymiskum skúlanum í kommununi. Hetta verður gjørt sambært § 47, stk. 6 í fólkkaskúlalógini. Skúlastýrini í kommununi hava sambært § 52, stk. 4 viðgjørt uppskotini og hava gjørt tilráðingar. Summar av hesum ætlanum eru settar í verk, meðan aðrar eru broyttar ella tiknar aftur.

Sambært uppskotunum, sum hava verið til viðgerðar í kommununi og eru send Mentamálaráðnum til góðkenningar, var m.a. ásett, at X-skúli skal hava næmingar frá 0. til 6. flokk. Seinni var hetta broytt til og við 7. flokk. Ein ávís ónøgd við skúlabygnaðin í kommununi hevur verið millum foreldur at næmingum á X-skúla. Avleiðingin er, at foreldur í X-skúla eru farin undir at arbeiða fyri, at framhaldsdeild fyri næmingar í 8. og 9. flokki verður skipað í x-skúla. Tað er í hesum sambandi, at Kringvarpið hevur samrøðu við skúlastjóran A 1. og 7. juni 2016... Samrøðan snýr seg í høvuðsheitinum um, at skúlin bíðar eftir broyting í tímajáttanini, um so er, at framhaldsdeild verður

skipað frá august mánaði 2016. Partar av samrøðunum verða endurspældar og útbygðar í seinni tíðindasendingum. Tað er ongantíð nakar ivi um, at tað er foreldrabólkurin við B, foreldraumboði, sum er høvuðsstigtakarinn til ætlanina um at gera framhaldsdeild í X-skúla.

Hvat sigur skúlastjórin í samrøðunum?

Í samrøðuni, dagfest 1. juni 2016, vísir skúlastjórin á, at tað er neyðugt at fáa svar frá Býráðnum og Mentamálaráðnum sum góðkenningarmyndugleiki, um nakrar broytingar verða gjørdar. Sambært foreldrabólkinum hevur Býráðið lovað at viðgera málið av nýggjum og geva svar. Í samrøðu við KVF 8. juni 2016 er støðan og spurningarnir mótvegis Býráðnum teir somu. Hví er onki svar komið?

Nú boðar Mentamálaráðið frá, at ongin framhaldsdeild verður í august 2016, m.a. orsakað av, at tímajáttanin fyri skúlaárið 2016/17 er avgreidd. Skúlastjórin í X-skúla sigur tá í samrøðu við KVF, at tímajáttanin verður vanligi ikki avgreidd fyrr enn í september mánaði, og at fyrsta fráboðanin um tímajáttan tí ikki hevur størri týðning í sambandi við eina møguliga framhaldsdeild frá august 2016.

Forboð ímóti at úttala seg

Hósdagin 9. juni 2016 ringdi D, deildarstjóri í Mentamálaráðnum, til A, skúlastjóra, og gav honum boð um, at hann ikki skuldi “blanda“ seg upp í almenna kjakið um skúlabygnaðin í X-skúla. A var settur í starv at taka sær av innihaldinum í skúlanum og ikki arbeiða fyri og vera talsmaður fyri foreldrabólkin í X-skúla. Sambært telefonnotati frá D, dagfest 9. juni 2016, verður forboðið fyri at úttala seg givið eftir samskifti millum E, mentanarleiðara í Tórshavnar Býráði og D. Víst verður í hesum sambandi til viðløgdu notat frá D og A, bæði dagfest 9. juni 2016. Málið hevur verið viðgjørt á hægsta embætismannastøði í Mentamálaráðnum, tí F, aðalstjóri, var við í eini tíðindasending 9. juni 2016 um málið (sí avrit).

...

Lærarafelagið, sum var kunnað um málið, legði sína fatan út á heimasíðu felagsins nakrar dagar seinni. Har var m.a. sagt:

Mentamálaráðið átti sum umsitari av fjølmiðlaøkinum verið tann fyrsti myndugleikin, sum av øllum alvi royndi at verja rættin hjá starvsfólki at úttala seg. Signalvirðið í avgerðini hjá Mentamálaráðnum um at geva skúlastjóranum munnkurv er, at alment starvsfólk ikki skulu úttala seg um egin viðurskifti. Hetta er beinleiðis í andsøgn við demokratiska tíðarandan og førða politikkin í landinum. Lærarafelagið vil við hesum harðliga mótmæla avgerðini og vil heita á landsstýrskvinnuna um at kanna málið innanhýsis í Mentamálaráðnum og seta forboðið úr gildi.

Onki víðari hendi síðan í málinum.

Klagan

Vegna A, skúlastjóra klagar Lærarafelagið um handfaringina av málinum. Klagad verður um, at deildarstjórin gevur skúlastjóranum boð um, at hann ikki skal úttala seg alment um bygnaðarbroytingar á sínum egna arbeiðsplássi. A er settur í starv til at virka fyri og umsita áhugamálini hjá X-skúla, børnum og foreldrum í skúlanum. Eftir okkara fatan er hann ikki farin út um sínar heimildir sum skúlastjóri, við at hann hevur luttikið í fundum saman við foreldrum og umrøtt praktiskar spurningar alment í sambandi við møguliga framhaldsdeild í skúlanum. Alment sett starvsfólk hava víðar heimildir at úttala seg um generellu viðurskiftini á egnum arbeiðsplássi, hóast meiningarnar ikki samsvara við tær ætlanir, sum myndugleikin, sum í hesum førinum er Býráðið, hevur á økinum. Tórshavnar Býráð er ikki arbeiðsgevandi hjá A, og vit undrast yvir, at Mentamálaráðið letur seg brúka sum amboð fyri Býráðið at teppa skúlastjóran.

Heitt verður á Umboðsmannin um at taka málið til viðgerðar. “

Málgongd

Sambært góðkenda skúlabygnaðinum fyri X-skúla hevur skúlin 0. til 7. flokk. Foreldur at næmingum á X-skúla hava eina tíð arbeitt fyri at fáa skipað framhaldsdeild fyri næmingar í 8. og 9. flokki í X-skúla.

Foreldrabólkurin í X-skúla skipaði tann 17. mai 2016 fyri pallborðsfundi millum býráðspolitikarar í Tórshavnar kommunu og foreldur, har skúlastjórinn eisini luttók.

Sambært foreldrabólkinum og skúlastjóranum lovaðu býráðspolitikarar á pallborðsfundinum at Býráðið fór at viðgera málið av nýggjum og geva foreldrabólkinum svar.

Kringvarpið fylgdi málinum og hevði í hesum samband fleiri greinar og samrøður m.a. tann 31. mai 2016, 1. juni 2016, 7. juni 2016 og 8. juni 2016 við skúlastjóran A, D, deildarstjóra í Mentamálaráðnum, B, foreldraumboð og G, forkvinnu í Mentamálanevndini í Tórshavnar Býráð um málið, og hvørji útlit vóru fyri, at framhaldsdeild varð skipað frá august mánaði 2016.

Í grein á heimasíðuni hjá KVF tann 31. mai 2016 undir yvirskriftini “Skúlastjórinn farin at ótolnast”, skrivaði KVF:

“ Vil býráðið bjóða næmingum framhaldsdeild í X-skúla, má avgerðin takast nú. Tað nyttar lítið at bjóða teimum framhaldsdeild, tá skúlaárið endar um trýggjar vikur.

Tað sigur A skúlastjóri, í samrøðu við Skúlablaðið. Skúlastjórinn vísir á pallborðsfundin í X-skúla fyri tveimum vikum síðani. “

Í tíðindasending í KVF tann 1. juni 2016 var samrøða við B, foreldraumboð og A, skúlastjóra um støðuna. Skúlastjórinn vísti á, at skuldi framhaldsdeild í X-skúla verða ein valmøguleiki hjá næmingunum til skúlaárið 2016/2017, so skuldi avgerðin helst verða tikin um framhaldsdeildina í komandi viku. B, foreldraumboð segði, at á pallborðsfundinum 17. mai varð nevnt at kanna móguleikarnar at seta framhaldsdeild á stovn sum ein royndarverkætlan, og at foreldrabólkurin hevði rykt fyrisitingini í Tórshavnar Býráð eftir svari uppá, um málið varð klárt at leggja fyri politiska myndugleikan.

Tann 5. juni 2016 hevði KVF aftur grein á heimasíðu síni um málið við yvirskriftini “Eingin framhaldsdeild í X-skúla” Í greinini stóð :

“Mentamálaráðið vil ikki góðkenna framhaldsdeildina sum eina royndarverkætlan. Skal skúlabygnaðurin í Tórshavnar kommunu broytast, so skulu allir partar vera við.

Tað eru boðini sum Mentamáladeildin hjá Tórshavnar kommunu hevur fingið frá Mentamálaráðnum.

G, sum er forkvinna í Mentamálanevndini, sigur, at niðurstøðurnar hjá Mentamálaráðnum eru tær, at tað ikki er ein royndarverkætlan at skipa framhaldsdeild í X-skúla sambært fólkaskúlalógini.

Skal ein broyting gerast í skúlabygnaðinum, sum viðførir, at man vil hava framhaldsdeild, so skal tað fara fram sambært fólkaskúlalógini.

Tað merkir, at man setur umboð fyri øll skúlastýrini í ein arbeiðsbólk at fyrireika, hvussu tann nýggi bygnaðurin í Tórshavnar kommunu so skal síggja út, og hetta tekur longur tíð enn fram til summarfrítíðina at gera, sigur G.

Skúlabygnaðurin sum vit hava nú, varð samtyktur av einum samdum býráði í 2012, leggur hon afturat.”

Undir yvirskriftini “Lyftini um framhaldsdeild einki verd” skrivaði KVF á heimasíðu síni tann 7. juni 2016 :

“Mentamálaráðið hevur í umleið ein mánað vitað, at eingin framhaldsdeild verður í X-skúla.

Lyftini, sum býráðspolitikarar góvu foreldrum á X-skúla fyri tveimum vikum síðani um eina framhaldsdeild, vóru einki verd.

Í ein góðan mánað hevur Mentamálaráðið vitað, at eingin framhaldsdeild verður á skúlanum

Hoyr samrøðuna við D, deildarstjóra á Undirvísingardeildini hjá Mentamálaráðnum.”

Samrøðan :

Tíðindamaður :

“Okkurt bendir á, at bæði skúlaleiðsla og foreldur í X-skúla í Havn hava fingið følsk lyfti um, at 7. floks næmingar skulu sleppa at halda fram við eini framhaldsdeild í skúlanum eftir summarfrítíðina.

So seint sum í síðstu viku ótólnaðist A, skúlastjóri, eftir svári frá Tórshavnar kommunu.”

A: “Eg vildi mett tað, at í komandi viku skuldi henda avgerðin verið fallin, so næmingar skulu hava henda reella móguleika.”

Tíðindamaðurin: “Eisini B í foreldrabólkinum í X-skúla hevði í síðstu viku framvegis eina vón um eina framhaldsdeild.”

B: “Ja, tað haldi eg, at vit ikki hava uppgivið vónina, tí vit høvdu handa pallborðsfundin, og har komu nógv góð argument fram.”

Tíðindamaður: “Pallborðsfundurin, hon sipar til, var hildin 17. mai í skúlanum. Býráðspolitikarar, sum eisini luttóku á fundinum, vísu ikki aftur móguleikanum at fara undir eina royndarverkætlan við framhaldsdeild eftir summarfrítíðina.”

A: “Ja, tað bleiv sagt á fundinum, at teir skuldu reisa málið beinanvegin í Mentamálanevndini hjá Tórshavnar býráð.”

Tíðindamaður: “Heldur enn at lurta eftir politisku lyftunum áttu skúlastjórin og foreldur í X-skúla í staðin havt ringt til Mentamálaráðið, sum longu tá hevði vitað í tvær vikur, at ein framhaldsdeild á X-skúla eftir summarfrítíðina neyvan verður til nakað.”

D: “Ja, í okkara verð eru tímarnir farnir út 3. mai, t.v.s. at tær ressursir, ið skúlarnir skula brúka, hvør einkultur skúli, vórðu latnir 3. mai.”

Tíðindamaður: “Tað sigur D, leiðari á Undirvísingardeildini hjá Mentamálaráðnum. Tímarnir hann sipar til, eru teir tímar, sum hvør skúli fær. Tímatalið vísir, hvussu nógvir flokkar ein skúli kann hava.”

D: “Teir (skúlarnir) senda næmingatøl inn í februar, og teir hava fingið tímar eftir tí, at teir hava næmingar frá 1. til og við 7. fl.”

Tíðindamaður: “Og tað ber illa til eftir 4. mai knappliga at geva fleiri tímar til ein skúla?”

D: “So skulu vit taka tímar aftur frá skúlum, sum hava fingið tímar.”

Tíðindamaður: “Kommunan hevur ikki søkt um nakra royndarverkætlan, og um hon søkti, hevði hon neyvan fingið nakað játtandi svar.”

D: “Man behøvist ikki hava eina royndarverkætlan, um man skal hava framhaldsdeild ella ikki, tí tað hava vit eina rúgvu av í Føroyum.”

Tíðindamaður: “Hví ikki gera eina royndarverkætlan við tí?”

D: “Um vit skulu gera eina royndarverkætlan, er tað tí man vil royna nakað nýtt. Tað er einki nýtt við framhaldsdeild í X-skúla.”

Tíðindamaður: “Og so er bert ein móguleiki eftir, og tað er at broyta skúlabygnaðin fyri kommununa. Men politikarar áttu at havt vitað, at tað er ein so drúgv tilgongd, at tú ikki nært tað áðrenn summarfrítíðina.”

D: “Tað skal út til skúlastýrini og so skal tað henda vegin at góðkennast av landsstýriskvinnuni.”

Tíðindamaður: “Og tað tekur sína tíð?”

D: “Tað gangi eg út frá. Í hvussu er, er tað órealistiskt at hugsa, at tað skal kunna vera klárt 1. august.”

Tíðindamaður: “Og faktiskt fyri tykkara viðkomandi hava tit longu frá 4. mai vitað, at tað verður eingin framhaldsdeild í X-skúla?”

D: “Ikki frá 1. august í ár.”

Tíðindamaður: “Hví hava býráðspolitikarar so seint sum fyri einum ella tveimum vikum síðani sagt, at tað var ikki ov seint?”

D: “Ja, tað mást tú spyrja teir.”

Í tíðindasending hjá KVF tann 8. juni 2016 endurtók G, forkvinna í Mentamálanevndini hjá Tórshavnar kommunu, at sambært Mentamálaráðnum kann framhaldsdeild í X-skúla ikki góðkennast sum ein royndarskipan, og at tað verður eingin framhaldsdeild í X-skúla eftir summarfrítíðina.

Í tíðindasending tann 8. juni 2016 hevði Kringvarp Føroya hetta innslagið við yvirskriftini “Ikki allar súðir syftar “.

Tíðindamaður: “Stríðið um framhaldsdeildina í X-skúla stendur við. Allar súðir eru ikki syftar enn, heldur A, skúlastjóri, í X-skúla.”

A: “Nei, tað haldi eg avgjørt ikki.”

Tíðindamaður: “Hann hevur framvegis eina vón um, at býráðspolitakarar í Havn standa fast við lyftini, teir góvu á pallborðsfundi fyri tveimum vikum síðan. Tá søgdu fleiri býráðspolitakarar seg vera sinnaðar at taka málið upp til nýggja viðgerð, um farast skal undir framhaldsdeild í X-skúla.”

A: “Tað eru jú eftir mínari meting býráðspolitakarar, teir, ið gera tað av. Vissi teir ynskja, at tað skal vera framhaldsdeild í X-skúla, so verður umsókn send til Mentamálaráðið.”

Tíðindamaðurin: “Hvørjar vónir hevur tú um, at Býráðið fer at gera tað?”

A: “Teir søgdu so á fundi, sum teir høvdu við foreldur tá í mai mánað, at teir skuldu taka málið upp á býráðsfundi aftur. Eg vænti, at teir gera tað. Eg haldi eisini, at býráðið eigur at hugsa um næmingar og foreldur, sum ynskja framhaldsdeild í X-skúla, og geva teimum henda valmøguleika.”

Tíðindamaður: “Mentamálaráðið boðaði annars longu tann 3. mai frá, hvussu nógvir tímar og flokkar skúlarnir hava næsta skúlaár. Og tí ber neyvan til at koma afturum aftur segði D, deildarstjóri á undirvísingardeildini í Mentamálaráðnum, í gjár.”

D: “Ja also í okkara verð eru tímarnir farnir út 3. mai, t.v.s. at teir ressurcir, sum skúlarnir skula brúka, hvør einkultur skúli, eru latnir 3. mai.”

Tíðindamaður: “A er ikki samdur, og vísir á, at talan bert er um eina fyribils tímaætlan, sum verður regulerað eftir summarfrítíðina.”

A: “Teir tímarnir, ið koma út í mai mánað, eru grundaðir á næmingatalið, sum er uppgivið 1. februar í ár. Men tann endaliga játtanin til skúlaárið 2016/-17, hon verður gjørd upp grundað næmingatalið, sum er 1. sept. 2016. So at tímajáttanin, sum skúlarnir fáa í mai mánað, er bert ein fyribils játtan. Tí endaligu játtanina fáa vit eftir næmingatalinum tann 1. september.”

Tíðindamaðurin: “Boðini úr Mentamálaráðnum í gjár komu óvart á bæði skúlastjóra og á foreldur í X-skúla, tí tey samsvara ikki við lyftini frá politikarum. B foreldraumboð sigur í dag, at foreldrabólkinum ynskir ikki at samskifta umvegis fjølmiðlarnar, og hon vil tí ikki gera viðmerkingar til málið í dag. Foreldrabólkurin hevur biðið um fund við Mentamálanevndina og Mentamáladeildina í Tórshavnar býráð í morgin kl. 10.00.”

Tann 9. juni 2016 ringdi D, deildarstjóri í Mentamálaráðnum til A, skúlastjóra. Teir lýsa hvør í sínum lagi telefonsamrøðuna soleiðis :

Telefonnotat hjá A frá samrøðu við D tann 9. juni 2016 kl. 08.26 :

“ D, deildarstjóri í Mentamálaráðnum ringdi til mín og segði, at aðalstjórinn og hann hövdu tosað saman í gjárskvöldið, og at hann, D, skal bera mær boð frá Mentamálaráðnum, at eg ikki skal úttala meg alment um skúlabygnað í Tórshavnar kommunu, tí tað skapar óneyðugt órógv.

Hann segði, at eg skal halda meg burtur frá bygnaðarbroytingum, tí tað hoyrir undir kommununa, og eg eri settur av Mentamálaráðnum og skal taka mær av at leiða skúlan og innihaldinum í honum. Ikki tosa um bygnaðarbroytingar og halda fingrarnar langt vekk frá hesum. Hann endaði við at siga, at tað eru boðini, og so er ikki meira at tosa um “

Telefonnotat hjá D frá samrøðu við A, skúlastjóra tann 9. juni 2016 :

“ Eg havi kl. 8.25 í morgun, hósdagin 9. juni 2016, tosað við A, skúlastjóra í X-skúla og sagt honum, at hann er av Mentamálaráðnum settur til at taka sær av innihaldinum av undirvísingini í skúlanum frá 1. til 7. flokki, og ikki at arbeiða og vera talsmaður fyri, at X-skúli skal hava framhaldsdeild.

Hann var biðin um at halda seg burtur frá fundum, har hann einki hevur at gera, og passa sín skúla. Orsøkin er tann, at kommunustýrslimir og fyrisitingin í býráðnum eru ørkymlaði av atburðinum hjá skúlastjóranum í hesum málinum, og sagt verður, at hettar eggjar til óneyðugt stríð.

E, mentanarleiðari ringdi eftir hettar og spurdi, hvørjar heimildir A hevði at úttala seg um bygnaðin. Hann greiddi frá, at skúlastýrið hevði á fundi við býráðið í mai í ár góðtikið, at eingin framhaldsdeild bleiv í X-skúla aftaná summarfrítíðina. So har var friður, men nú engagerar skúlastjórinn seg við ein foreldrabólk á skúlanum, har hann er talsmaður fyri at halda fram við at mótarbeiða býráðnum.

Hann segði eisini, at allir býráðspolitikararnir vóru boðsendir at mæta á fundi í morgun kl. 10 í X-skúla at umrøða spurningin um framhaldsdeild í X-skúla eftir summarfrítíðina.

Eg segði honum, at eg í morgun hevði givið A boð um, at hann skuldi røkja tær skyldur, hann var settur til av Mentamálaráðnum. Skúlabygnaðurin var eitt kommunalt øki, sum hann einki hevði við at gera.”

Partshoyring

Umboðsmaðurin gjørdi av at kanna hetta málið nærri. Við skrivi, dagfest 21. november 2016, varð klagan send Mentamálaráðnum til ummælis við einari freist áljóðandi 3 vikur. Samstundis varð Mentamálaráðið biðið um at lata umboðsmanninum øll skjøl í málinum til láns.

Tann 15. desember 2016 sendi Mentamálaráðið umboðsmanninum hesar viðmerkingar:

“ ...

Eftir at tímajáttanin fyri skúlaárið 2016/-17 varð tillutað skúlunum tann 3. mai 2016, frættist frá býráðsumsitingini í Tórshavnar kommunu, at ein áhugabólkur - mannaður av skúlastjóranum í X-skúla og ávísnum misnøgdum foreldrum - arbeiði miðvíst fyri at fáa sett framhaldsdeild á stovn í X-skúla frá 1. august 2016 at rokna. Fólk í býráðsfyrisingini vendu sær til Mentamálaráðið og spurdu, hvørjar heimildir skúlastjórinn hevði at virka sum talsmaður fyri at stovnseta framhaldsdeild í X-skúla.

Skúlastjórin hevur verið nógv frammi í miðlunum um málið, sum Lærarafelagið eisini vísir á í sínum fylgiskjali 4.

Í útvarpinum hjá Kringvarpi Føroya tann 8. juni 2016 segði A, at hann avgjørt ikki helt, at allar súðir vóru syftar í málinum um at stovnseta eina framhaldsdeild í X-skúla. Skúlastjórin fortaldi, at Mentamálaráðið regulerar tímarnar til skúlaárið aftur tann 1. september. Skúlastjórin segði sostatt *óbeinleidis* í tíðindasendingini, at tað ikki er rætt, sum deildarstjórin í Mentamálaráðnum, D, segði í útvarpssamrøðu tann 7. juni 2016, tá ið sagt var, at tímajáttanin var longu farin út til skúlarnar tann 3. mai 2016. Sambært skúlastjóranum er talan bara um eina fyribils tímaætlan, meðan tann endaliga tímajáttanin verður reguleað aftur tann 1. september, sí fylgiskjal 5.

Sambært telefonsamrøðu millum D og umboð fyri Mentanardeildina í Tórshavnar kommunu varð upplýst, at semja var fingin í lag við skúlastýrið fyri X-skúla um, at ætlanin um at seta eina framhaldsdeild á stovn eftir summarfrítíðina 2016 var slept.

Foreldrabólkurin saman við skúlastjóranum góðtók ikki hetta og boðsendi øllum býráðspolitakarum til fundar í X-skúla tann 10. juni 2016.

Málgongdin í stuttum:

3. mai 2016: Tímajáttanin verður latin skúlunum fyri skúlaárið 2016/-17, sí fylgiskjal 7.

17. mai 2016: Foreldrabólkurin fyriskipar saman við skúlastjóranum ein pallborðsfund í X-skúla millum býráðspolitakarar í Tórshavnar kommunu og foreldur, sí fylgiskjal 6.

7. juni 2016: D, deildarstjóri á undirvísingardeildini í Mentamálaráðnum, sigur í Kringvarpi Føroya, at tímajáttanin var latin skúlunum tann 3. mai 2016, og tað er ikki grundarlag fyri einari royndarverkætlan um eina framhaldsdeild í X-skúla, sí fylgiskjal 4.

8. juni 2016: A sigur í útvarpinum hjá Kringvarpi Føroya, at hann ikki er samdur við Mentamálaráðnum, og boðini komu óvart á hann og foreldrini, tí sambært honum er tímajáttanin bara ein fyribils tímajáttan, tí hon verður aftur reguleað tann 1. sept. 2016, sí fylgiskjal 5.

9. juni 2016: Uttan at geva nakra áttalu ella ávaring fyri tað, sum skúlastjórin longu hevur sagt alment sum skúlastjóri, biður D skúlastjóran um ikki *framyvir* at úttala seg alment um skúlabygnaðin í X-skúla, tí tað órógvur.

Lýsing av rættarstöðuni

Sambært §§ 77-79 í grundlógini og art. 10 (I) og art. 11 (1) í evropeiska mannarættindasáttmálanum, sum Føroyar hava innlimað í sína lóggávu við *anordning nr., 136 af 25. februar 2000 om ikrafttræden for Færøerne af lov om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention*, sum kom í gildi tann 1. mai 2000, hava alment sett starvsfólk eins og øll onnur nøkur grundleggjandi politisk mannarættindi til talu-, skrivi- og framsøgufrælsi, eins og tey hava rætt til at skipa seg í felagsskapir og at savna seg.

Alment sett starvsfólk hava vitan og royndir, ið eru við til at lyfta tað almenna kjakstöðið, og hesi fólk eru eisini við til at tryggja almenna eftirlitið við fyrisingini, sbr. í hesum sambandi *Skoleleders ytringsfrihed af Bent Christensen (temahæfte), nr. 7 af dec. 1980 og vejledning frá danska løgmálaráðnum um "Offentligt Ansattes Ytringsfrihed", sbr. Vejl. Nr. 80 af 14/09/2006 ávikavist Vejl. Nr. 10062 af 28/10/2016*, ið eru viðløgð sum fylgiskjøl 1-3.

Men samstundis er það soleiðis, at ein arbeiðsgevari hefur leiðslurættin mótvegis sínum starvsfólki til eitt nú at geva teimum boð um eitthvørt, eins og starvsfólk hava eina loyaltitsskyldu mótvegis sínum arbeiðsgevara, sbr. *vegleiðing frá danska lögáráðnum um "Offentligt Ansattes Ytringsfrihed"*, og *Skolelederens ytringsfrihed af Bent Christensen (temahæfte)*, nr. 7 af des. 1980.

Fyri at tryggja ímóti samanavstri í almenna rúminum millum ein skúlastjóra og setanarmyndugleikan er það týðandi, at ein skúlastjóri - eins og við øðrum alment settum starvsfólki tilskilar, at hann úttalar seg *egna vegna*, og ikki sum skúlastjóri, sbr. *vegleiðing frá danska lögáráðnum um "Offentligt Ansattes Ytringsfrihed"* sbr, *Vejl nr. 80 af 14/09/2006*.

Í mun til loyaltitsskylduna er það týðandi fyri metingina, hvørt ein útsøgn er lóglig ella ólóglig, um útsøgnin er grundað á rættar upplýsingar, sbr. *Skoleleders ytringsfrihed af Bent Christensen (temahæfte)*, nr. 7 af dec. 1980, bls. 9.

Tí verður það eftir náttúru málsins at meta, hvørt ein almennur arbeiðsgevari sakliga kann gera ávísar avmarkingar í talu-, skrivi- og framsøgufrælsið hjá einum skúlaleiðara.

Ávísar útsagnir hjá einum skúlaleiðara kunnu eisini hugsast at hava óhepnar avleiðingar fyri politisku avgerðartilgongdina og virkisfórleikan hjá einum myndugleika, sbr. *vegleiðing frá danska lögáráðnum um "Offentligt Ansattes Ytringsfrihed"*, bls. 2. Ein skúlaleiðari kann eisini koma til at seta seg í andsøgn við foreldur, arbeiðsfelagar, trivnaðin á skúlanum, politikarar og/ella myndugleikar s.s. landsstýrismannin, sbr. *Skoleleders ytringsfrihed af Bent Christensen (temahæfte)*, nr. 7 af dec. 1980, bls. 11 og 12. Í mun til politisku avgerðartilgongdina er það nevnliga ikki óhugsandi, at ein skúlaleiðari við sínum royndum og innliti kann verða biðin um at ráðgeva landsstýrismanninum (setanarmyndugleikanum) í einum ávísam máli.

Meting

Fyrst av øllum skal vera sagt frá, at A hefur gjørt eitt gott arbeiði sum skúlastjóri í X-skúla.

Mentamálaráðið ásannar, at rætturin hjá alment settum starvsfólki at úttala seg er væl varður í yvirskipaðari lóg, tí hesin rættur er ein týðandi politiskur mannarættur í einum og hvørjum vælvirkandi landi við fólkareði og einum livandi kjaki við støði í einum upplýstum grundarlagi. Tað áliggur sostatt tí almenna at tryggja og virða henda mannarætt.

Í mun til ítøkiliga klagumálið skal fyrst av øllum verða sagt frá, at Mentamálaráðið hefur ikki givið skúlastjóranum nakra "munnkurv". Hetta er eitt ógreitt og illa lýst hugtak, sum ávikavist Lærarafelagið, skúlastjórin og fjølmiðlarnir alment hava kallað eina telefonsamrøðu millum D og A. Tað er eisini týðandi at sláa fast í hesum sambandi, at Mentamálaráðið hefur ikki givið skúlastjóranum nakra áttalu ella ávaring e.l. um tað, sum skúlastjórin longu hefur sagt. Boðini frá D til A eru galdandi frá 9. juni 2016 og framyvir. Samstundis skal vera sagt frá, at Mentamálaráðið hefur ikki noktað A í at úttala seg alment sum *privatpersónur*.

Mentamálaráðið metir, at ráðið sambært leiðslurættinum kann krevja, at ein skúlastjóri røkir tær uppgávur, sum hann er settur til, og í hesum sambandi kann Mentamálaráðið eisini - við atliti til politisku avgerðartilgongdina og virkisfórleikan hjá ráðnum í mun til eina móguliga umsókn um at góðkenna ein broyttan skúlabygnað í Tórshavnar kommunu - geva einum skúlastjóra boð um ikki at skipa fyri almennum fundum í skúlanum millum foreldur og myndugleikar um tað sama.

Serliga koma boðini í nevndu telefonsamrøðu til sín rætt, tá ið tað sambært deildarleiðaranum á Mentanarnevndini (*mín viðm. – deildini*) hjá Tórshavnar kommunu, E, longu var fingin semja í lag millum skúlastýrið fyri X-skúla, har skúlastjóri er lógarásettur skrivari - og Tórshavnar kommunu um at sleppa ætlanini at skipa fyri einari framhaldsdeild í X-skúla frá skúlaársbyrjan 2016/-17.

Í sínum almennu útsagnum hevur A heldur ikki nakrantíð tilskilað, at hann alment úttalar seg *egna vegna* um skúlabygnaðin í X-skúla. Allastaðni í samskiftinum, sum eitt nú Lærarafelagið vísir á í sínum fylgiskjali 4, hevur A ført seg fram sum skúlastjóri í X-skúla. Fyri at tryggja móti samanvavstri millum eitt starvsfólk og setanarmyndugleikan eigur ein alment settur persónur at tilskila, um hann úttalar seg *egna vegna* ella *vegna* setanarmyndugleikan, sum í hesum føri er landsstýrismaðurin í mentamállum, sbr. § 54, stk. 1 í fólkaskúlalógini.

Útsagnirnar hjá skúlaleiðaranum kunnu tískil misskiljast í almenna rúminum og skapa óneyðugt órógv og ótryggleika millum tey avvarðandi, soleiðis sum D eisini vísti á í telefonsamrøðuni við A tann 9. juni 2016.

D setti seg umvegis telefon, tann 9. juni 2016, í samband við skúlastjórán, A, *eftir* at A dagin fyri - tann 8. juni 2016 - hevði úttalað í Kringvarpi Føroya, at hann *avgjørt* ikki helt, at allar súðir vóru syftar í málinum um framhaldsdeild í X-skúla, tí Mentamálaráðið regulerar tímajáttanina aftur tann 1. september 2016.

Henda upplýsing skúlastjórans er eftir meting Mentamálaráðsins villedandi, tí hon er *egnað* til at geva almenninginum eina óhepna fatan av, at tímareguleringin í september kann gera, at ein framhaldsdeild verður stovnað í X-skúla við skúlaársbyrjan 2016/-17. Sum skúlastjóri gjøgnum nógv ár, átti A at vita, at tímareguleringin í september ikki inniber, at ein skúli fær ein nýggjan skúlabygnað, sum ein framhaldsdeild við flokkum eftir 7. flokk hevði verið eitt dømi um. Slíkt uppskot skal viðgerast sambært ásetingunum í § 47, stk. 6, sbr. § 32, stk. 1 og § 57, stk. 5, 1. pkt. í fólkaskúlalógini. Tímareguleringin í september er bara galdandi fyri einstakar skúlar, um næmingagrundarlagið broytist í tíðarrúminum eftir 1. februar, tvs. smáar tillagingar.

Villedandi upplýsingin samsvarar tískil ikki við skylduna hjá einum tænaðmannasettum skúlastjóra at úttala seg við støði í røttum upplýsingum. Harumframt er nevnda úttalili frá skúlastjóránum *egnað* til at sáa iva um trúvirðið hjá Mentamálaráðnum mótvegis uttanfyristandandi, tá ið skúlastjóri *óbeinleiðis* leggur Mentamálaráðið undir at siga nakað ósatt í Kringvarpi Føroya viðvíkjandi tímajáttanini í mun til spurningin um eina framhaldsdeild í X-skúla. Í hesum sambandi kann spurningur setast við loyaltitun hjá skúlastjóránum mótvegis setanarmyndugleikanum.

Útsagnirnar hjá A kunnu eisini hava óhepnar avleiðingar fyri politisku avgerðartilgongdina og virkisfórleikan hjá Mentamálaráðnum, tí sum beinleiðis settur av landsstýrismanninum kann ein skúlaleiðari við sínum atburði og útsøgnum koma til at seta seg í andsøgn við ávís foreldur, arbeidsfelagar, politikarar og/ella myndugleikar, so at tað kann hava neiligar fylgir fyri trivnaðin á staðnum og samstarvið millum avvarðandi myndugleikar, skúlan og heimini.

Í mun til politisku avgerðartilgongdina er tað heldur ikki óhugsandi, at ein skúlastjóri sum A við sínum drúgvu royndum og innliti í viðurskiptini í X-skúla hevði kunnað verið biðin um at ráðgivið landsstýrismanninum (setanarmyndugleikanum) í einum møguligum góðkenningarmáli um skúlabygnaðin í kommununi. Tá er tað óheppið, um skúlastjóri longu hevur gjørt seg til talsmann fyri einum ávísnum sjónarmiði.

Til síðst skal nevnt, at ein skúlastjóri kann gera sína ávirkan galdandi í skúlastýrinum, har hann er fastur skrivari, sambært § 50, stk. 2, nr. 3 ávikavist § 57, stk. 7 í fólkaskúlalógini, og har hevur

skúlastjórinn eisini høvi til saman við kommunustýrinum at viðgera uppskotið til broyttan ella nýggjan skúlabygnað, sbr. § 52, stk. 4 í fólkaskúlalógini.

Niðurstøða

Vísandi til omanfyri standandi er niðurstøðan sostatt, at skúlastjórar, eins og onnur alment sett starvsfólk eru tryggjaðir nøkur grundleggjandi politisk mannarættindi í yvirskipaðari lóg til eitt nú at úttala seg alment.

Gjørt verður galdandi, at Mentamálaráðið ikki hevur givið skúlastjóranum nakra “munnkurv” at úttala seg sum privatpersónur. Hetta er eitt ógreitt hugtak, sum Lærarafelagið, A og fjølmiðlarnir hava kallað eini boð í einari telefonsamrøðu millum D og A, tann 9. juni 2016.

Harumframt verður gjørt galdandi, at boðini frá Mentamálaráðnum í nevndu telefonsamrøðu um ikki framyvir sum skúlastjóri at úttala seg alment um skúlabygnaðin í X-skúla liggja innanfyri karmarnar av leiðslurættinum við atlit til at tryggja politisku avgerðartilgongdina og virkisfórleikan í Mentamálaráðnum í mun til eina møguliga umsókn frá kommununi um at góðkenna ein broyttan skúlabygnað í Tórshavnar kommunu.

A hevur heldur aldrin tilskilað í málinum, at hann úttalar seg egna vegna. Heldur tvørturímóti hevur A í málinum um framhaldsdeild í X-skúla allatíð ført seg alment fram sum skúlastjórinn í X-skúla.

Útsagnirnar og atburðurin hjá A í málinum hava verið viðvirkandi til óneyðugt órógv um skúlabygnaðin í Tórshavnar kommunu, eins og útsøgnin í útvarpstíðindunum, tann 8. juni 2016, eftir meting Mentamálaráðsins er villoleiddandi, tí ein tímaregulering í september kann ikki broyta ein skúlabygnað, so at X-skúli fær eina framhaldsdeild, sum svarar til ein broyttan skúlabygnað í kommununi. Sostatt samsvarar útsøgnin í nevndu tíðindasending ikki við skylduna hjá einum tænastráðgjafum skúlastjóra at úttala seg á røttum grundarlagi um viðurskifti innan hansara egna øki.

Harumframt eru útsagnirnar í tíðindasendingini tann 8. juni 2016 egnaðar til at sáa iva um trúvirðið hjá leiðsluni í Mentamálaráðnum, ið kann skaða almenna álitid á myndugleikan. Sostatt ber til at seta spurning við loyaltitini hjá skúlastjóranum móttvegis setanarmyndugleikanum.“

Við skrivi, dagfest 19. desember 2016, vórðu viðmerkingarnar hjá Mentamálaráðnum sendar Føroya Lærarafelag til ummælis.

Við skrivi, dagfest 31. januar 2017, sendi Føroyar Lærarafelag umboðsmanninum soljóðandi viðmerkingar til frágreiðingina frá Mentamálaráðnum:

“ ...

Føroya Lærarafelag ger galdandi,

- at A úttalaði seg sum privatpersónur, og at hann longu av hesi grund hevði fullan rætt til at føra tað fram, sum hann gjørdi
- og at A, eisini sum skúlastjóri, av røttum kundí bera síni sjónarmið og meiningar um skúlabygnaðin alment fram.

Stutt sagt heldur Mentamálaráðið,

1. at A ongantíð hevur tilskilað, at hann alment úttalar seg egna vegna um skúlabygnaðin í X-skúla.

2. at talan harraboð um munnkurv (*mín viðm.: at harraboðini um munnkurv*) vóru ikki til privatpersónin A, men til skúlastjóran A.
3. at umrøddu harraboð liggja innan fyri karmarnar á leiðslurætti arbeiðsgevarans.
4. at útsøgnir og atburður skúlastjórans A hava verið villleiðandi og viðvirkað til óneyðugt órógv um skúlabygnaðin.
5. at útsagnir skúlastjórans A í útvarpssendingini vóru egnaðar at sáa iva um trúvirði arbeiðsgevarans og tískil vóru at meta sum illoyalitetur.

Vit skulu gera hesar viðmerkingar:

ad 1.

Tað er sjálvandi ikki ein skylda ella eitt formkrav, at starvsfólk, altíð tá ið tey úttala seg, hvørja ferð skulu positivt viðmerkja, at tey úttala seg egna vegna og ikki vegna stovn sín.

Tað stendur í summum vegleiðingum um talufrælsi hjá almennum starvsfólki, at starvsfólk eiga at gera vart við, at tey tala egna vegna; men hetta skal skiljast soleiðis, at starvsfólkið hefur ábyrgd av, at tað, sum tey siga, ikki verður misskilt sum eitt alment úttalili frá stovninum, har tey arbeiða.

Tað avgerandi fyri ta konkretu metingina er tí, um starvsfólkið hefur talað ella ført seg soleiðis fram, at almenningurin hefur grund til at fata tað sum verandi eitt úttalili vegna stovnin.

Eftir okkara meting hefur A ikki talað ella ført seg fram á ein hátt, sum grundað kann geva fólki ta fatan, at hann tosaði vegna Mentamálaráðið, kommununa ella X-skúla sum stovn.

Tað framgongur púra greitt allan vegin, at talan er um ein foreldrabólk, sum arbeiðir fyri framhaldsflokki á skúlanum. Hetta hava tey fullan rætt til. Foreldrabólkurin hefur sítt egna talsfólk. Eftir beinleiðis áheitan frá sjálvum skúlastýrinum hefur A verið hesum foreldrabólki til hjálpar við tølum og øðrum fakta. Hann hefur so eisini úttalað seg alment í hesum sambandi um faktisk viðurskifti, og tað hefur hann eisini fullan rætt til – og kanska eisini moralska skyldu til.

Tað er einki í málinum, sum kann geva ta fatan, at A úttalar seg fyri nakran annan.

ad 2.

Sjálvt um A ikki hefur úttalað seg sum skúlastjóri, so er tað okkara áskoðan, at hann, ikki bara sum privatpersónur, men eisini sum skúlastjóri, hevði fullan rætt til at úttala seg um hetta mál. Talan er um almennan skúlabygnað hjá almennum stovnum, og hann hefur hvørki sagt ósatt ella úttalað seg á grovan ella ósømiligan hátt.

ad 3.

Fyrst er at siga, at ein almennur arbeiðsgevari slettis ikki hefur ein generellan rætt at geva starvsfólki munnkurv, vísandi til ta sonevndu loyaltetspliktina. Samanber t.d. við niðurstøðu hjá Fólkatingsins Umboðsmanni frá 28.06.2016 mál nr. 2016-31...

Heldur má tað sigast, at arbeiðsgevarin hefur eina skyldu til at gera greiðar internar reglur, sum greitt vísa starvssetum á teirra rætt til at úttala seg, eisini um sítt teirra egna arbeiðspláss. Síðani er at siga, at tað, sum A hefur ført fram, heldur ikki konkret er illoyalt.

Loyaltitsskyldan í privatum starvssetanum er strong, men í almennum starvssetanum er hon hinvegin bert ein viðfáningur. Samanber t.d. við niðurstøðu hjá Fólkatingsins Umboðsmanni í máli um Campus Bornholm frá 31.08.2016 mál nr. 2016-37...:

Det er (...) vigtigt at understrege, at den ulovbestemte loyalitetspligt, der består i et ansættelsesforhold, ikke kan medføre yderligere begrænsninger i offentligt ansattes ytringsfrihed.”

Í mun til talufrælsi skal sostatt nakað heilt óvanlig til, áðrenn brot á loyaltetsskyldu yvirhøvur kann koma upp á tal í almennum starvi, og slík viðurskifti er talan ikki um her – verri enn so.

Og eitt týðningarmikið afturat: Hvørjum meinar Mentamálaráðið, at A hevur verið illoyalur ímóti? Tórshavnar kommunu kann tað ikki vera, tí hann er ikki starvssettur har. Mentamálaráðnum? Mentamálaráðið hevði ikki fingið nakra umsókn frá Tórshavnar kommunu um nakað, og eingin málsviðgerð varð tí í gongd og tískil heldur eingin málsviðgerð hjá Mentamálaráðnum at taka atlit til yvirhøvur.

ad 4.

Tað er væl møguligt, at útsøgnirnar hjá A koma onkrum illa við, men tað kann á ongan hátt skerja hansara talufrælsi. Tvørturímóti er ætlanin við talufrælsinum hjá almennum starvsfólki nettupp, at tey skulu hava møguleika at tala at ella at føra fram sína meining, meðan mál eru aktuell. Folketingets Umboðsmann er inni á hesum problematikki í omanfyri nevndu niðurstøðuni um Campus Bornholm.

Og hvørjum koma tær illa við? Tað er sami spurningur sum omanfyri: Tórshavnar kommunu? Møguliga, men her er ikki ein gang ein illoyalitetsproblematikkur at viðgera, tí A er ikki settur í starv hjá kommununi. Mentamálaráðið kann tað heldur ikki vera, tí Mentamálaráðið hevur onga málsviðgerð í gongd um skúlabygnaðin í Havn ella á X-skúla.

At útsagnir hansara skulu hava verið villleiðandi, verður viðgjørt undir 5. punkti niðanfyri.

ad 5.

Eftir er so spurningurin, um A við sínum útsøgnum hevur kastað skuggar á Mentamálaráðið við at seta spurnartekin við trúvirði tess. Tað snýr seg um, at Mentamálaráðið meinar, at A við sínum úttalilsum um, at møguleikar fyri framhaldsflokki eru heilt fram til 1. september við eftirregulering av tímatalinum í skúlunum, óbeinleiðis hevur sagt, at Mentamálaráðið ikki segði sætt, tá tað segði, at tímajáttanin longu var farin út til skúlarnar 3. mai.

Hetta krevur eina nærri lýsing:

Á hvørjum ári fer tímajáttanin til skúlarnar fram áðrenn summarfrítíðina, men ofta er neyðugt at gera eftirreguleringar. Tað kann til dømis koma av, at næmingatalið í einum ávísam flokki vísir seg at vera størri enn mett, soleiðis at ein flokkur afturat má skipast ella av líknandi grund. Tí verður tann endaliga tímajáttanin eftirregulerað tann 1. september, tá skúlin er byrjaður og tey faktisku tímaviðurskiftini eru greið.

Tá foreldrabólkurin á X-skúla ynskir framhaldsdeild, so merkir hetta sjálvandi ikki, at talan var um tveir nýggjar flokkar – altso 8. og 9. flokk. Talan var sjálvandi bara um ein 8. flokk. Hann hevði so verið til 9. flokk um eitt ár og so framvegis, soleiðis at um tvey ár var full framhaldsdeild á skúlanum.

A vísti á, at var ynski um tað og vilji til tess, so bar væl til við eftirregulering av tímajáttanini á X-skúla at seta ein flokk afturat, líka sum í øðrum skúlum, har slíkt kann verða neyðugt. Ætlanin hjá A var sjálvandi ikki at rógva upp undir, at Mentamálaráðið segði ósatt, men bert at vísa á eina loysn,

sum væl lat seg gera – var ynski og vilji til tað. Altso, at tað var ikki rætt at kvetta møguleikan av bara við at vísa til, at tímajáttanin longu var send út í mai.

Ríkiligt av teori og dóms- og umboðsmanspraksis er um hetta evnið. Løgtingsins umboðsmaður kennir sjálvandi hesa teori og praksis, sum vit tískil ikki fara nærri inn á her.

Vit skulu tó bara minna á niðurstøðuna hjá Løgtingsins umboðsmanni í málinum um fjølmiðlapolitikkin hjá Almannaverkinum (*mín viðm.: frá 7. okt. 2013 mál nr. 201300040*) ...

Saman við skrivinum frá Føroya Lærarafelag vóru sendar viðmerkingar frá A, dagf. 17. januar 2017, til málsviðgerðina í Mentamálaráðnum. A, skúlastjóri skrivar m.a.:

“ ...

Sagt verður í skrivinum, at foreldrabólkurin saman við skúlastjóranum skipar fyri pallborðsfundi 17. mai 2016. Eg var ikki við at fyriskipa fundin, men var biðin um at leggja fram yvirlit yvir næmingatøl í skúlunum í Tórshavnar kommunu, sum hava 8. og 9. flokk, og greiða frá hølisumstøðunum í X-skúla. Hetta eru fakta upplýsingar um hølisviðurskifti skúlans, og næmingatølini eru sambært upplýsingunum á heimasíðuni hjá Mentamálaráðnum.

Í almennu útsagnunum, havi eg allatíðina lagt áherðslu á, at eg sigi tað, sum er mín meting í málinum og ikki, hvat onnur halda og meta. Hetta gongur eisini týðiliga fram í samrøðuni við Kringvarpið 8. juni 2016.

...

Eg havi heldur ikki gjørt meg til talsmann fyri ávísnum sjónarmiði um skúlabygnaðin í Tórshavnar Kommunu. Eg havi bara úttalað meg um tann skúla, har eg havi verið leiðari og tey faktuellei viðurskiftini á staðnum.

...

Tað eri ikki eg sum skúlastjóri í X-skúla, sum havi tvinnað hesi mál saman, tímajáttan og skúlabygnað, men tað var deildarstjórin í Mentamálaráðnum, sum í samrøðu við tíðindamann í Kringvarpinum, 7. juni, vísti á, at skúlarnir høvdu fingið tímajáttanina. Deildarstjórin vísti samstundis á, at ikki bar til at geva einum skúla fleiri tímar, uttan at tikið var frá øðrum skúla. Hetta er júst tað, sum reguleringin snýr seg um í september, um næmingatalið broytist í skúlunum. Tað er hetta, sum deildarstjórin segði um tímajáttanina, sum tíðindamaðurin vísir til í samrøðuni 8. juni, har eg tá greiði frá mannagongdini viðvíkjandi eini fyribilstímajáttan, grundað á næmingatalið 1. februar og reguleringina, sum er grundað á næmingatalið 1. september.

Tað eru ikki míni orð, sum Mentamálaráðið sigur meg hava sagt, og sum Mentamálaráðið sigur eru grundarlagið undir telefonsamrøðuni, har eg fekk taliforboð frá deildarstjóranum, og sum aðalstjórin staðfesti seinni í tíðindasending sama dag: ”eftir at A dagin fyri tann 8. juni 2016 hevði úttalað í Kringvarpi Føroya, at hann avgjørt ikki helt, at allar súðir vórðu syftar í málinum um framhaldsdeild í X-skúla, tí Mentamálaráðið regulerar tímajáttanina aftur tann 1. september 2016.”

Hetta er ein reingjan av míni útsøgn. Eg segði, at allar súðir ikki vórðu syftar, tí at býráðspolitikarar høvdu avgjørt at taka málið upp til nýggja viðgerð. Tað er Tórshavnar Býráð, sum tekur endaligu avgerðina og sendir umsókn til Mentamálaráðið. Hetta legði eg

dent á í samrøðuni. Síðani vísti tíðindamaðurin til útsøgnina hjá deildarleiðaranum um tímajáttanina, og har segði eg frá mannagongdini, men tengdi ikki málið saman við skúlabygnaði. (*Mín áherðsla*)

... “

Við skrivi, dagfest 6. februar 2017, vórðu viðmerkingarnar hjá klagaranum sendar Mentamálaráðnum til ummælis við einari freist áljóðandi 14 dagar.

Tann 17. februar 2017 sendi Mentamálaráðið umboðsmanninum soljóðandi viðmerkingar:

“ ...

Viðmerkingar til samanberingina hjá Føroya Lærarafelag við danska umboðsmannamálið:

Sambært umboðsmannamálinum viðvíkjandi uppsøgn av lærara á Campus Bornholm gera nøkur grundleggjandi frávík seg galdandi í mun til hetta klagumál. Tað veri seg á faktum og á jus síðuni av málinum.

Fólkatingsins umboðsmaður (FOB) sigur á bls. 4, at vegleiðingin hjá danska Løgmálaráðnum er ein lýsing av galdandi rætti á økinum, ið hevur til endamáls at geva greidleika yvir yvirskipaðu reglurnar og prinsippini fyri skrivi-, tali- og framsøgufrælsið hjá alment settum starvsfólki, sbr § 77 í grundlógini og art. 10 (1) í evropeiska mannarættindasáttmálanum:

“Vejledningen indeholder en beskrivelse af gældende ret på området med det formål at skabe klarhed over de overordnede regler og principper for offentligt ansattes ytringsfrihed”

Sostatt er talan ikki bara um summar vegleiðingar um talufrælsið hjá almennum starvsfólki, soleiðis sum Føroya Lærarafelag málber seg á bls. 2. Talan er eina ávísa vegleiðing, ið lýsir galdandi rætt á økinum, og tí eigur hetta mál í síni heild at vera viðgjørt við støði í nevndu vegleiðing.

Sambært danska umboðsmannamálinum er treytin fyri at vera fevndur av víða talifrælsinum hjá alment settum starvsfólki, at viðkomandi úttalar seg *egna vegna*, tvs. sum privatpersónur. Í nevnda máli legði FOB dent á, at viðkomandi lærari hevði úttalað seg *egna vegna* við í telduposti at hava skrivað: (*“Som almindeligt tænkende væsen og skatteyder i Danmark”*), sbr. bls. 7,

Danska vegleiðingin frá 28. okt. 2016 ásetur í pkt. 5:

“Beskyttelsen af offentligt ansattes ytringsfrihed gælder kun, når man som offentligt ansat *ytrer sig på egne vegne*. Det betyder omvendt, at ledelsen på en offentlig arbejdsplads kan fastsætte regler for, hvem der må udtale sig på myndighedens vegne. Ledelsen kan også fastsætte retningslinjer for indholdet af udtalelser, der fremsættes på myndighedens vegne.”

Samanborið við verandi mál hevur A, fyrrverandi skúlastjóri í X-skúla - sum beinleiðis settur tænastráðgjafi undir landsstýrismanninum í mentamáli - ongantíð í almenna samskiftinum um framhaldsdeild í X-skúla gjørt vart við, at hann úttalar seg *egna vegna*. Sum Mentamálaráðið hevur víst á í sínum seinasta skrivi til Løgtingsins Umboðsmann á bls. 3-4 og sínum fylgiskjali nr. 5 og 6, sbr. fylgiskjal 4 hjá Føroya Lærarafelag í klaguskrivinum, so hevur A allastaðni í almenna samskiftinum ført seg fram sum *skúlastjóri* í X-skúla. Á tann hátt gerst ógreitt í almenna rúminum, um tað er skúlastjóri, A, ið kann virka sum ráðgevi hjá landsstýrismanninum viðvíkjandi viðurskiptum á X-skúla, ið úttalar seg *vegna skúlan* og/ella *vegna Mentamálaráðið* (arbeiðsgevaran),

ella um tað er privatpersónurin, A, ið úttalar seg. Av tí sama hevur Mentamálaráðið eisini fingið fyrispurningar umvegis telefon frá ávísnum kommunustýrslimum, ið kendu seg ótryggar á sumri 2016, hvørt útsagnirnar hjá A vóru sjónarmiðini hjá Mentamálaráðnum.

Sostatt ber valla til í hesum føri at sipa til rættindini hjá alment settum, tá ið viðkomandi ikki hevur tilskilað, at hann úttalar seg *egna vegna*. Eisini er ein vanligur lærari longri burtur frá landsstýrismanninum enn skúlastjórin, og sostatt eigur loyaltetsskyldan í náttúru málsins at vera størri fyri ein, ið er hægri uppi í skipanini enn einum, sum er lægri niðri í skipanini, sbr. í hesum sambandi tey atlit, ið nevnd eru í *Skoleleders ytringsfrihed af Bent Christensen (temahæfte), nr. 7 af dec. 1980*.

Harumframt er ein týðandi munur millum hetta klagumál og málið hjá Fólkatingsins umboðsmanni, at kritikkurin í málinum um Campus Bornholm viðvíkti *ressourcespørgsmål*. Í tílíkum føri hava alment sett starvsfólk serliga víð rættindi at úttala seg kritiskt um týðandi viðurskifti, ið viðvíkja teirra egna arbeiðsplássi, sbr. bls. 5:

“Man har som offentligt ansat en vidtgående ret til at udtale sig om resourcespørgsmål, som kan have væsentlig betydning for de fremtidige forhold på arbejdspladsen, f.eks. nedskæringer.”

Í hesum máli er ikki talan um *ressourcespørgsmål* av tí slagi, sum danski umboðsmaðurin vísir á. Her er talan um ein skúlastjóra, ið sáar iva um rættleikan í tí ein deildarstjóri í Mentamálaráðnum sigur viðvíkjandi tímabýtinum og harvið móguleikanum fyri einari framhaldsdeild í X-skúla við skúlaársbyrjan 2016/-17. Til hetta krevst - sum áður nevnt - ein nýggjur skúlabygnaður, ið er nakað, ið setanarmyndugleikin hjá A, Mentamálaráðið, í sínum leikluti sum góðkenningarmyndugleiki, sambært § 57, stk. 5, 1. pkt. í fólkaskúlalógini, skal viðgera eftir móguligari umsókn frá Tórshavnar kommunu um tað.

Við atlit á innanhýsis avgerðartilgongdini og virkisfórleikanum hjá setanarmyndugleikanum eiga alment sett starvsfólk at vísa varsemi viðvíkjandi kritiskum útsagnum í almenna rúminum um viðurskifti, ið viðvíkja eins egna starvsøki, sbr. bls. 4 í ummælisskrivinum frá Mentamálaráðnum, bls. 5 í málinum hjá Fólkatingsins umboðsmanni, bls. 5 í vegleiðingini frá Løgsmálaráðnum og bls. 11-12 í *Skoleleders ytringsfrihed af Bent Christensen (temahæfte), nr 7 af dec. 1980*.

Í hesum sambandi er tað ikki óhugsandi, at landsstýrismaðurin, sum liður í avgerðartilgongdini til ein móguligan nýggjan ella broyttan skúlabygnað, hevur tørv á at ráðfæra seg við sín skúlastjóra, og á tann hátt kann skúlastjórin koma sera tætt at avgerðini, hvørs uppskotið til skúlabygnað skal góðkennast ella ikki:

“Derudover må der, af hensyn til offentlige myndigheders interne beslutningsproces og funktionsevne, i særlige tilfælde udvises tilbageholdenhed med hensyn til ytringer, der vedrører eget arbejdsområde. Denne begrænsning gælder normalt kun for centralt placerede medarbejdere tæt på beslutningsprocessen.”

Sí eisini bls. 13 í *Skoleleders ytringsfrihed af Bent Christensen (temahæfte), nr. 7 af dec. 1980*, ið vísir á serlig atlit, ið gera seg galdandi fyri skúlaleiðarar.

Harumframt er ein annar týðandi faktuellur munur á hesum máli og málinum hjá danska umboðsmanninum, at í danska málinum setti skúlin agatiltøk í verk mótvegis læraranum við at siga viðkomandi úr starvi. Samanbórið við hetta mál hevur Mentamálaráðið hvørki framt ella havt ætlanir um at seta í verk nakað slag av agatiltaki ella øðrum neiligum fylgiavleiðingum mótvegis A. Mentamálaráðið hevur bert sum partur av leiðslurætti ráðsins mótvegis skúlastjórum í

fólkaskúlanum á ein virðiligan hátt biðið A um *framvir* ikki at viðgera skúlabygnaðin í miðlunum og á almennum fundum, tí tað órógvar avgerðartilgongdina og virkisfórleikan hjá ráðnum, har tað enn verður arbeitt við broytingum í fólkaskúlabygnaðinum, so at tímar í størri mun verða tillutaðir til skúlaøkið, sbr. skriv Mentamálaráðsins til Tórshavnar kommunu, dagfest 19. februar 2013 (Fylgiskjal 1).

Tað, at fráboðanin frá Mentamálaráðnum til A als einki innihelt viðvíkjandi agatiltøkum, og fráboðanin heldur ikki innihelt umrøðu av neiligum fylgiavleiðingum fyri setanarviðurskiftini s.s. samstarvstrupulleikar o.l., var eisini avgerandi í einum øðrum máli hjá Fólkatingsins umboðsmanni, sbr. *prinsippini* í FOB 2004.248. Síðstnevnda mál snúði seg um samverusiðin (“omgangsformen”) hjá einum starvsfólki á Danmarks Radio (DR), og tískil verður málið brúkt *analogt* í mun til hetta mál.

Fólkatingsins umboðsmaður metti ikki, at nakað grundarlag var fyri at átala leiðsluna í DR, tí soleiðis sum málið var háttað, lógu boðini innanfyri karmarnar av vanligu leiðslurættinum hjá einum almennum arbeidsgevara. Av tí sama var heldur ikki talan um avgerðarvirkssemi, ið kravdi partshoyring sambært galdandi reglum:

“...Den kritik som i kraft af ledelsesretten blev tilkendegivet, jf. notat af 20. januar 2004, vedrørte (A)’s omgangsform. Tilkendegivelsen indeholdt ingen sanktion og havde ingen omtale af negative følgevirkninger for ansættelsesforholdet... Der er således ikke udsigt til, at jeg vil kunne kritisere Danmarks Radio for ikke at have overholdt forvaltningslovens regler om partshøring og begrundelse.”

Vísandi til omanfyri standandi eru sostatt hesir týðandi munir millum hetta klagumál og málið hjá Fólkatingsins umboðsmanni:

1. A er skúlastjóri, meðan málið hjá danska umboðsmanninum snúði seg um ein vanligan lærara.
2. Í danska málinum var tað greitt, at viðkomandi lærari úttalaði seg *egna vegna* (faktum), og tí var viðkomandi vardur sambært reglunum um *offentligt ansattes ytringsfrihed* (jus). A hevur hinvegin allatíð staðið fram sum skúlastjórin í X-skúla, og tískil kann loyaltetsskyldan hjá honum avmarka hansara skrivi-, tali- og framsøgufrælsi, tí í leiklutinum sum skúlastjóri átti hann heldur at umrøtt málið beinleiðis við leiðsluna í Mentamálaráðnum.
3. Danska málið snúði seg harumframt um *ressourcespørgsmål* (faktum), meðan málið snýr seg um ein skúlastjóra, ið sáar iva um rættleikan í tí, ein deildarstjóri í Mentamálaráðnum sigur viðvíkjandi tímabýtinum og harvið móguleikanum fyri einari framhaldsdeild í X-skúla við skúlaársbyrjan 2016/-17. A er beinleiðis settur av landsstýrismanninum, og átti tí at víst serligt varsemi við at úttala seg um nakað, ið arbeidsgevarin (Mentamálaráðið) skal hava móguleika fyri at viðgera í móguligum samráði við A, uttan at hesin frammanundan hevur sett seg sum talsmann fyri einum ávísnum sjónarmiði til ampa fyri kommunustýrið, ið sambært fólkaskúlalógini hevur málsræðið á at samtykkja uppskot til nýggjan ella broyttan skúlabygnað eftir viðgerð í skúlastýrinum, har A er skrivari við talurætti. Tað er sostatt langt frá uppgávuni hjá einum skúlastjóra at viðgera tílík mál úti í almenninginum.

...

Til endans í sínum skrivi sigur Føroya Lærarafelag, at A hevur víst á, at um ynski var um tað, og um vilji var til tess, so bar væl til við eftirregulering av tímajáttanini á X-skúla at seta ein flokk afturat, líka sum í øðrum skúlum, har slíkt kann vera neyðugt.

Sum Mentamálaráðið longu hefur grundgivið fyrri í sínum hoyringarsvari kann tílík eftirregulering ikki merkja, at bygnaðurin verður broyttur, so at framhaldsdeild verður skipað. Og tí er útsøgnin hjá A og Føroya Lærarafelag ikki røtt.

Harumframt skal viðmerkjast, at sambært galdandi fyrisitingarligu siðvenju í mun til tímajáttan í Tórshavnar kommunu, sum hefur fleiri skúlar, so er siðvenjan tann, at um fult næmingatal er í einum flokki, og næmingar koma afturat, so verða teir nýggju næmingarnir ikki tiknir inn í viðkomandi skúla, um so er, at teir útloysa ein eyka flokk, sbr. **Fylgiskjal 3**, ið er skriv frá Tórshavnar kommunu til Mentamálaráðið. Í staðin verða teir nýggju næmingarnir vístir til annan skúla í kommununi, har pláss er fyrri teimum. Útsøgnin hjá A á bls. 2 í fylgiskjali 1 hjá Føroya Lærarafelag er tískil ikki í samsvari við praksis í Tórshavnar kommunu.

...

At enda skal vera sagt frá, at A hefur røkt sítt starv sum skúlastjóri í X-skúla á góðan hátt í allar mátar. Mentamálaráðið harmast um, um A kennir seg illa viðfarnan av hesum klagumáli. Tað hefur aldrin verið ætlanin. Fyri Mentamálaráðið er hetta mál prinsipielt, nú Føroya Lærarafelag vegna A hefur klagað málið til Løgtingsins umboðsmann. Sum almennur arbeiðsgevari hjá øllum skúlastjórum í føroyska fólkaskúlanum vil Mentamálaráðið gera sítt fyrri at verja sín leiðslurætt innan fyrri karmarnar av galdandi rætti viðvíkjandi skrivi-, talu- og framsøgufrælsinum hjá alment settum leiðslufólki, ið ikki tilskila, vegna hvønn tey úttala seg í almenna rúminum.

Mentamálaráðið hefur sum er ikki fleiri viðmerkingar til málið.”

Tann 20. februar 2017 vórðu viðmerkingarnar hjá Mentamálaráðnum sendar klagaranum til ummælis við einari freist áljóðandi 14 dagar.

Við skrivi, dagfest 09. mars 2017 segði Føroya Lærarafelag, at felagið hevði ikki fleiri viðmerkingar til málið, men vísti til skriv við endaligu viðmerkingum frá A, skúlastjóri, har hann m.a. skrivar :

...

Eg havi ikki í mínari útsøgn sátt iva um rættleikan hjá deildarstjóranum viðvíkjandi tímajáttanini, men hetta er tulkning Mentamálaráðsins, helst frá niðurstøðuni hjá tíðindamanninum. Eg havi sum frágreitt í skrivi mínum, dagfest 17. jan. 2017, víst á galdandi skipan, at tímarnir, ið skúlarin fingu 3. mai 2016, vóru grundaðir á næmingatalið 1. febr. 2016, men at endaliga játtanin til skúlaárið 2016/17 verður gjørd upp grundað á næmingatalið 1. sept. 2016 ...

...

Mentamálaráðið vísir samstundis til galdandi fyrisitingarligu siðvenju í Tórshavnar Kommununi í mun til tímajáttan, fylgiskjal 3. Hetta er skipan, sum er galdandi fyrri innskrivingina í 1. flokk, og hefur Mentamálaráðið, tað eg veit um, hildið fast við hesa skipan í 1. – 7. flokki, men ikki í sama mun í 8. og 9. fl. Grannaskúli okkara, Y-skúli, fekk t.d. fyrri fyra árum síðani ein fót bóltflokk afturat, sum vit frættu um, eftir at tímajáttanin var latin skúlunum...

...

Tann 15. mars 2017 boðaði umboðsmaðurin þórtunum frá, at av tí at tað ikki varð mett at verða neyðugt við framhaldandi partshoyringum, varð nú farið undir endaligu viðgerðina av hesum málinum.

Niðurstøða

Hendan klagan snýr seg um boðini, sum Mentamálaráðið, tann 9. juni 2016, gav A, skúlastjóra, um ikki at úttala seg um framhaldsdeild í X-skúla, og á hendan hátt setti hansara grundlógartryggjaðu rættindi at úttala seg til viks.

Talufrælsi

Talufrælsi er ásett í § 77 í grundlógini, og sambært ásetingini hevur ein og hvør rætt til á prenti, í skrift og talu at almannakunngerá sína hugsan, tó undir ábyrgd móttvegis dómstólunum. Ásetingin verjir m.a. bæði faklig viðurskifti, persónlig sjónarmið og politiska støðutakan. Ásetingin forbjóðar samstundis almennum myndugleikum at seta í verk sensur ella aðrar fyriskipanir, sum skerja talufrælsið. Ein myndugleiki kann tískil ikki nokta starvsfólkum at bera fram síni sjónarmið alment ella krevja, at arbeiðsgevarin frammanundan skal góðkenna, at tey siga sína hugsan alment. Talufrælsið er somuleiðis grundfest í grein 10 í evropeiska mannarættindasáttmálanum.

Starvsfólk í starvi hjá tí almenna hava talufrælsi sum allir aðrir borgarar, og tey kunnu egna vegna taka lut í almennum orðaskifti og koma við sínum persónligu sjónarmiðum. Hetta er eisini galdandi fyri viðurskifti, sum snúgvá seg um teirra egna arbeiðsøki. Tey hava eisini rætt til at finnast at, um so er, at tey halda, at arbeiðsumstøður teirra ella tað virkseimið, sum tey fáast við, má metast at vera óforsvarligt, t.d. orsakað av vantandi játtan e.l. Starvsfólk hava tó ikki rætt til at úttala seg um viðurskifti, sum eru fevnd av tagnarskyldu, ella at koma við ærumeiðandi viðmerkingum. Starvsfólk hava heldur ikki rætt at koma við órímiliga grovum viðmerkingum, ella skeivum upplýsingum um týdningarmikil viðurskifti innan fyri egið arbeiðsøki. Ávísar avmarkingar kunnu í serligum førum vera í frælsinum at úttala seg um viðurskifti innan egið arbeiðsøki. Hetta kann t.d. vera, um viðkomandi sjálv/ur hevur verið við til at tikið avgerðina, umframt at tað kann hava týdning, um útsagnirnar fella áðrenn ella aftaná, at avgerðin er tikin.

Samanumtikið kann sigast, at tað skulu serliga góðar grundir til at avmarka talufrælsið hjá alment settum, og vanliga er hetta bert galdandi fyri leiðandi starvsfólk, sum eru við til at taka avgerðirnar. Avmarkingarnar fevna vanliga ikki um starvsfólk, hvørs starv liggur fjart frá teimum, sum taka politisku ella fyrisitingarlugu avgerðirnar.

Talufrælsið er bara vart, tá eitt starvsfólk sigur sína hugsan egna vegna. Sambært leiðslurættinum kann leiðslan á einum stovni áseta avmarkingar fyri, hvør kann gera viðmerkingar, umboða ella tosa við fjølmiðlar vegna stovnin, eins og leiðslan kann gera vegleiðingar fyri, hvussu viðmerkingin skal berast fram.

Sambært klagaranum hefur A úttalað seg egna vegna, tá hann hefur úttalað seg um framhaldsdeild í X-skúla, og hann hefur ekki talað ella ført seg fram á ein hátt, sum kann geva fólki ta fatan, at hann tosaði vegna Mentamálaráðið, kommununa ella X-skúla sum stovn. Mentamálaráðið heldur hinvegin, at A í hesum høpi førði seg fram sum skúlastjóri, tí hann ikki greitt hefur sagt, at hann úttalar seg egna vegna.

Tá ein skúlastjóri luttekur á fundum, í kjaki og samskiftir um viðurskifti, sum viðvíkja skúlanum, har hann er skúlastjóri, er tað eyðsæð, at fólk fata hansara leiklut og útsagnir sum partur av hansara starvi sum skúlastjóri heldur enn privatpersónur. Tað haldi eg eisini vera galdandi í hesum máli. Fyri at fólk ikki skulu fata leiklutin og útsagnirnar at vera frá skúlastjóranum fyri X-skúla, er neyðugt, at hann týðiliga ger vart við, at hann luttekur og úttalar seg egna vegna. Eg dugi ikki at síggja, at A hefur gjørt greitt, at hann luttekur og tosar sum privatpersónur og ikki sum skúlastjóri. Eg eri tí samd við Mentamálaráðið í, at A má metast at føra seg fram og úttala seg sum skúlastjóri.

Leiðslurætturin

Talufrælsið er bara vart, tá eitt starvsfólk sigur sína hugsan egna vegna. Hetta merkir eisini, at tað ikki eru vanligu reglurnar um verju av talufrælsinum hjá alment settum starvsfólkum, sum eru avgerandi fyri, um boðini frá Mentamálaráðnum til skúlastjóran vórðu givin av røttum ella ikki. Mentamálaráðið er hægsti myndugleiki á skúlaøkinum, er setanarmyndugleiki og hefur leiðslurættin í mun til skúlastjóran. Tá talan er um viðurskiftini í skúlanum, har A er skúlastjóri, er tað mín fatan, at boðini frá Mentamálaráðnum mugu metast í mun til leiðslurættin, sum Mentamálaráðnum hefur sum arbeiðsgevri.

Hóast tað ikki framgongur beinleiðis av fundarnotatinum frá D, deildarstjóra frá 9. juni 2016, um boðini eru givin A generelt t.v.s. bæði sum privatpersónur og sum skúlastjóri, so framgongur tað av frágreiðingini frá Mentamálaráðnum frá 15. desember 2016, at boðini bert eru galdandi í mun til A sum skúlastjóra. Mín viðgerð tekur tí útgangsstøði í, at boðini frá Mentamálaráðnum ikki vórðu ætlaði A sum privatpersóni men bert sum skúlastjóra.

Mentamálaráðið hefur við heimild í leiðslurættinum rætt at seta skúlastjóranum avmarkingar og leiðreglur fyri, hvussu farast skal fram alment ella í fjølmiðlunum eitt nú við ítøkiligum málinum um framhaldsdeild í X-skúla. Grundað á tey almennu politisku og fólkarræðisligu virðini, sum eru knýtt at einum frælsom og ótarnaðum kjaki, har alment sett starvsfólk eisini luttaka við teirra fakkunnleika, er tað mín fatan, at tað eigur at vera víst varsemi við at nýta leiðslurættin til at seta avmarkingar í mun til lógligar útsagnir frá alment settum starvsfólkum.

Um boðini, sum Mentamálaráðið gav A, skúlastjóra (hereftir skúlastjórin), verða kallað harraboð ella munnkurv er ikki avgerandi fyri, um Mentamálaráðið handlar innan karmarnar av sínum leiðslurætti. Avgerandi er, at Mentamálaráðið sum almennur myndugleiki hefur tikið

atlit at vanligum fyrisitingarligum grundreglum so sum sakligheit og lutfalsmeginregluna, tá boðini vórðu givin.

Sambært notatinum hjá skúlastjóranum, eru munnligu boðini frá Mentamálaráðnum, at hann ikki skal úttala seg alment um skúlabygnað í Tórshavnar kommunu, halda seg burtur frá og ikki tosa um bygnaðarbroyting, tí hetta hoyrir undir kommununa.

Sambært notatinum hjá D, deildarstjóra eru boðini, at skúlastjórinn ikki skal arbeiða og vera talsmaður fyri, at X-skúli skal hava framhaldsdeild, og at hann skal halda seg burtur frá fundum um skúlabygnaðin. Mín viðgerð fevnir um boðini, sum Mentamálaráðið sigur seg hava givið, t.v.s. soleiðis sum boðini eru lýst í notatinum frá D, deildarstjóra.

Boðini frá Mentamálaráðnum vóru givin, eftir at skúlastjórinn hevði úttalað seg í tíðindasending hjá KVF 8. juni 2016. Mentamálaráðið fatar hansara útsagnir sum mótsvar til útsøgnina frá D, deildarstjóra í tíðindasending hjá KVF tann 7. juni 2016 um tímajáttanina. Mentamálaráðið metir, at útsagnirnar eru villleiðandi, tí tær geva skeiva fatan av tímajáttanarskipanini, tær sáa iva um trúvirðið hjá Mentamálaráðnum og um tað, sum D, deildarstjóri, hevur sagt um tímajáttanina. Mentamálaráðið metir eisini útsagnirnar frá skúlastjóranum sum illoyalan atburð mótvegis Mentamálaráðnum.

Í útskriftini frá tíðindasendingini tann 8. juni 2016 sæst, at skúlastjórinn fyrst svarar tíðindamanninum uppá spurningin um allar súðir eru syftar í stríðnum um framhaldsdeild í X-skúla. Hann svarar “Nei, tað haldi eg ikki“ og vísir til, at býráðspolitikarar hava lovað at taka málið upp aftur. Harnæst vísir tíðindamaðurin skúlastjóranum á upplýsingarnar frá D, deildarstjóra frá 7. juni um, at tímajáttanin er farin út frá Mentamálaráðnum til skúlarnar í mai. Skúlastjórinn svarar, at tímajáttanin frá mai er grundað á næmingatalið pr. 1. februar, meðan endaliga játtanin til skúlaárið 2016/17 verður gjørd grundað á næmingatalið, sum er 1. september 2016, so tímajáttanin frá mai er bert ein fyribils játtan.

Klagarin hevur víst á, at tá skúlastjórinn svarar tíðindamanninum, at “allar súðir ikki eru syftar,” er tað ikki tímajáttanarskipanin, ið hann sipar til, men lyftið frá kommunalpolitikarunum um at endurskoða spurningin um framhaldsdeild í X-skúla. Klagarin sigur, at tað tykist, sum Mentamálaráðið misskilir samanhingin í útsagnunum, og av órøttum tengir spurningin um “allar súðir eru syftar” saman við spurningin um fyribils ella endaliga tímajáttan. Hesum eri eg samd við klagaranum í.

Tað er heldur einki í málinum, sum bendir á, at Mentamálaráðið hevur gjørt nakað fyri at tryggja sær, at teirra tulking av hesum útsagnum frá skúlastjóranum, eru rætt skiltar.

Eg eri partvíst samd við Mentamálaráðnum í, at tað kann skapa órógv um tilgongdina um framhaldsdeildina, um skúlastjórinn gevur fólki ta fatan, at skúlastjórinn og Tórshavnar kommuna og Mentamálaráðið eru ósamd um málið. Hendan fatan kann móguliga stava frá síðstu

viðmerkingini frá skúlastjóranum í tíðindasendingini frá 8. juni 2016, har hann sigur “Eg haldi eisini, at býráðið eigur at hugsa um næmingar og foreldur, sum ynskja framhaldsdeild í X-skúla, og geva teimum hendan møguleikan“. Hetta úttalilsí kundi, um tað stóð einsamalt, givið Mentamálaráðnum grund fyri í ávísan mun at avmarka skúlastjóran at luttaka í kjakinum um framhaldsdeildina.

Men sum málið annars er lýst, haldi eg, at talan er ikki um eina beinleiðis støðutakan hjá skúlastjóranum fyri ella ímóti framhaldsdeild, men at talan bert er um eina áheitan á kommunalpolitikarnar at lurta eftir, hvat foreldrini at næmingunum í X-skúla siga í mun til teirra ynski um framhaldsdeild.

Tá skúlastjórin, sum viðmerking til ein spurning frá einum tíðindamanni gav nærri frágreiðing um tímajáttanarskipanina og vísti tíðindamanninum á, at kommunan hevði lovað at endurskoða spurningin um framhaldsdeild í X-skúla, hevði hann fullan rætt til at úttala seg um hetta mál. Útsagnirnar hjá skúlastjóranum kunnu eftir frágreiðingunum í málinum ikki metast sum beinleiðis skeivar ella tilvitað villeiðandi útsagnir. Hóast skúlastjórin ikki skal taka avgerð í spurninginum um framhaldsdeild í X-skúla, er hann tann nærmasti til at úttala seg um viðurskiftini í skúlanum. Tí kunnu hansara útsagnir eftir míni metan ikki metast sum illoyalur atburður.

Út frá upplýsingunum í málinum haldi eg, at skúlastjórin bert hevur givið faktuellar upplýsingar til tíðindafólk, foreldrabólkin og fundir um framhaldsdeildina, og at hann tí ikki er talsmaður fyri at seta framhaldsdeild á stovn. Boðini til skúlastjóran mugu tí metast at verða givin út frá skeivum fortreytum. At Mentamálaráðið av nevndu umstøðum gevur skúlastjóranum boð um “ikki at arbeiða og vera talsmaður fyri, at X-skúli skal hava framhaldsdeild“ og at biðja hann “halda seg burtur frá fundum, har hann einki hevur at gera, og passa sín skúla“ er tí ikki sakligt og stendur ikki mót við ítøkiligu støðuna.

Av tí at útsagnirnar hjá skúlastjóranum ikki hava fingið nakra starvsfólkaliga fylgju, geri eg ikki meira við málið.

Sólja í Ólavsstovu
Løgtingsins umboðsmaður